

Sviar standa saman um krabbaverkætlan

ES stuðlar eini krabbaverkætlan á vesturstrond Svørikis við 4 milj. svenskum krónum. Royndir verða gjørdar bæði við traditionellum og nýggjum veiðiamboðum, og marknaðarkanningar og granskingararbeiði er ein partur av verkætlanini

RÁÐSTEVNA

Vílmund Jacobsen
vilmund@sosialurin.fo

Ein áhugaverdur partur av norðurlendsku ráðstevnuni um skeljar og skeljadjór, sum var í Norðurlandahúsinum og Müllers Pakkhúsi, 21.-23. november, snúði seg um krabbavinnu í Svøriki og Noregi. Tað vóru tær báðar, Anette Ungfors úr Svøriki og Astrid Woll úr Noregi, sum greiddu frá.

Veiða og gransking

Anette greiddi frá einari verkætlan við krabbanum, cancer pagurus, sum er taskukrabbinn – eisini nevndur "vestkystkrabben". Tað eru útróðarmenn, sum fiska henda krabban, og

Ein liður í svensku verkætlanini er at royna bæði traditionell og nýggj veiðiamboð, eins og umstøðurnar umborð á bátunum skulu gerast so arbeiðsligar sum gjørligt. Á vesturstrond Svørikis hava tey góðar vónir um, at krabbavinnan fer at fáa stóran týðning fyri útróðarmenninar á leiðini

royndir verða gjørdar bæði við traditionellum veiðiamboðum og nýggjum amboðum. Menning av veiðireiðskapi og framleiðslutólum uppi á landi eins og marknaðarkann-

ingar og granskingararbeiði er ein partur av ætlanini.

Eini 130 tons av krabba verða veidd í sesongini, sum er frá juli til november, og í Svøriki meta tey, at taskukrabbinn helst er

Hetta er tólið, sum gjøgnumlýsir krabban. Í rútinum uppi í vinstra horni sæst myndin. Er lítill matur í kjaftum og beinum, verður krabbin sleptur útaftur. Tólið er eisini hent í samband við sølu av heilum krabba

størsta potentialið hjá útróðarmonnum á vesturstrondini. Svjar innflyta eini 700 tons av krabba, og kundi ein partur av hesum í staðin verið veiddur av svenskum útróðarmonnum.

um, hevði hetta fingið stóran týðning fyri útróðarvinnuna. Krabbaveiðan er vanligar strævin, tí rúsurar eru lutfalsliga stórar og tungar. eru bátarnir ikki riggaðir til

hesa veiði, kann arbeiðið umborð ganga útyvir menninar fysiskt.

Hetta kenna vit eisini frá royndunum, sum gjørdar eru við krabbaveiði undir Føroyum, hóast talan her hevur verið um størri skip enn vanligar útróðarbátar.

Í Svøriki verður tí eisini arbeiðið við at betra um umstøðurnar hjá útróðarmonnum, samstundis sum dentur verður lagdur á, at vinnan ger minst møgulegan skaða á umhvørvið.

Krabbar, ið eru ov smáir ella ov rak, verða sleptir aftur í havið til tess at verja um stovnin.

Í projektinum leggja svjar eisini stóran dent á granskingararbeiði, har kynsbúning, gýting, merking og ferðing er ein partur av kanningararbeiðinum.

Hugt verður at, hvussu veksandi vinnulig veiða ávirkar stovnin.

Ein annar liður í granskingararbeiðinum snýr seg um marknaðin, har viðurskiptini – bæði á heima- marknaðinum og útlenska marknaðinum – verða kannaði og skrásett.

Gjøgnumlýsa krabba

Anette Ungfors vísti eisini myndir av einum tóli, sum svjar hava útvegað sær. Við hesum ber til at lýsa ígjøg-

Verkætlanin hjá svium leggur stóran dent á granskingararbeiði, har kynsbúning, gýting, merking og ferðing er ein partur av kanningararbeiðinum

num hvønn einstakan krabba umborð á bátunum og soleiðis staðfesta, um nógvur ella lítill matur er í kjaftum og beinum. Endamálið við hesum er at síggja, um krabbin skal takast ella sleppast livandi í havið aftur. Somuleiðis hevur hetta tól, sum eisini kann brúkast í framleiðsluvinnuni á landi, týðning, tá ið krabbi verður seldur heilur. Er hann feitur, er neyvan nakar trupulleiki at senda hann heilan á marknaðin, men er hann rak, er tað hent við gjøgnumlýsingini.

Ílt kann vera at meta um, hvussu krabbin er – bara við at hyggja at honum. Tað er ikki, fyrr enn tí framleiðir hann og sær, hvat er innani í kjaftum og beinum, at tú veist, hvussu hann er til dygdar.

Tá ið Anette Ungfors var liðug við sína umrøðu, spurdi ein norðmaður, um tólið, sum lýsir ígjøgnum krabban, hevur nakran týðning fyri úrtøkuna. Hann segði, at í Noregi verður krabbi, sum verður útfluttur livandi, gjøgnumlýstur, men sum skilst, verður hetta ikki gjort umborð á bátunum.

Ílt er ivaleyst at seta tøl á, hvønn týðning gjøgnumlýsingin hevur fyri sjálva úrtøkuna. Hinvegin er lítill meining í at drepa krabba, sum kortini einki kjøt er í – og at senda ein "tóman" krabba út á marknaðin, er so slett eingin meining í.

ES hevur veitt svensku krabbaverkætlanini 4 milj. svenskar krónur í stuði, men hetta metti Anette Ungfors ikki at vera nógmikið.

Norskir útróðarmenn tjena nógv á krabbaveiði

Stívliga hálvt triðhundrað bátar við fleiri enn 300 útróðarmonnum umborð eru á krabbaveiði í Noregi í vertiðini

RÁÐSTEVNA

Vílmund Jacobsen
vilmund@sosialurin.fo

Astrid K. Woll tosaði á ráðstevnuni um skeljar og skeljadjór um taskukrabbann í norsku sjógv.

Hon segði, at hetta er ein vinna, sum er í stórar menning. Tað hevur gingið upp og niður við norskari krabbavinnu, men seinastu árin hevur henda vinna rættiliga ment seg.

Tjena væl

Í fjør veiddu norskir útróðarmenn 4.300 tons av taskukrabba. Virðið av hesum var einar 35 milj. norskar krónur. 268 bátar við 310 útróðarmonnum umborð vóru í hesi vinnu í sesongini, og eini 75% av veiðini fór fram norðan fyri 63 stig.

Bátarnir, sum royna við rúsum, eru millum 10 og 15 metrar langir, og 1-3 mans eru á hvørjum báti. Rúsutalið liggur millum 100 og 600. Flestu bátarnir, sum fiska krabba í vertiðini, ið vanligar er styttri sunnanfyri enn norðan fyri, royna annars við gørunum.

Vertiðin er í september og oktober, og útróðarmenninir fáa einar 8 krónur fyri kilo av óvirkadum krabba. Veiðan er so mikið góð, at útróðarmenninir hava eina rættiliga góða inntøku, meðan teir fiska krabba.

Astrid segði, at nógv verður gjort til tess, at arbeiðsumstøðurnar umborð á bátunum skulu vera so góðar sum gjørligt. Umborð á best riggaðu bátunum verða rúsurar – eftir, at tær eru tiknar inn – fluttar eftir stálbandum, til tær verða koyrdar aftur í havið.

Á myndum, vit sóu í Norðurlandahúsinum, er ikki líkt til, at krabbaveiðan hjá norskum útróðarmonnum er so strævin, sum mangur kundi hugsað sær.

Tað var áhugavert at hoyra tær báðar, Anette Ungfors og Astrid K. Woll, tosa um krabbavirksemi í Svøriki og Noregi. Tað er munur á, hvønn dent svjar og norðmenn leggja í eina nýggja vinnu og so tað, vit síggja her í Føroyum, her alt í størri mun verður latið upp til tilvildina.

Mynd: Vílmund Jacobsen

Lyfta í felag

Tað er tiskil ikki bara í Svøriki, sum vit hoyrdu Anette Ungfors greiða frá, at góðar kreftir lyfta í felag og víðvirka til at byggja upp eina krabbavinnu. Soleiðis er eisini í Noregi.

Skipaðar royndir verða gjørdar við ymiskum slogum av rúsum, samstundis sum ymiskar leiðir verða royndar.

Kunnu krabbaleiðirnar økjast – og/ella kann

meira veiðast á áður royndum leiðum, eru spurningar, sum arbeiði verður við.

Astrid K. Woll visti á, at í Noregi er eitt nútímans virki, Hitramat og Delikatess AS, sum eitt nú virkar krabban, ið útróðarmenninir fiska.

Í mun til svjar, sum hugsa meira um "livandi" marknaðir, gera vit í Noregi meira við at virka krabban til lidnar vøru, segði hon.

Føroyskur krabbi við flogfari til Spaniu

- Tað er harmiligt, at royndirnar her heima ikki skulu verða betri stuðlaðar, tí sambært veiðitølunum hjá eitt nú krabbabátinum, Bergunn, er líkt til, at møguleikar eru at byggja upp eina krabbavinnu í Føroyum, sigur Mourits M. Joensen á Fiskirannsóknarstovuni

RÁÐSTEVNA

Vílmund Jacobsen
vilmund@sosialurin.fo

Mourits M. Joensen, sum hevur tikið sær av at savna úrslitini í sambandi við føroyskar krabbaroyndir og krabbaveiði annars, var ein teirra, sum var við á norðurlendsku ráðstevnuni um skeljar og skeljadjór.

Hann heldur, at tað var áhugavert at hoyra, hvat eitt nú svjar, norðmenn og danir høvdu at siga um teirra royndir við krabbaveiði.

- Tað er harmiligt, at royndirnar her heima ikki skulu verða betri stuðlaðar, tí sambært veiðitølunum hjá eitt nú krabbabátinum, Bergunn, er líkt til, at møguleikar eru at byggja upp eina krabbavinnu í Føroyum.

Í Føroyum vita vit annars ógvuliga lítið um krabba, tí royndirnar, sum gjørdar eru higartil, eru so avmarkaðar.

Krabbi í gørunum

- Prátið um eina føroyska krabbavinnu tók seg upp, tá ið garnaveiðan undir Føroyum byrjaði. Bátarnir, sum royndu eftir havtasku, fingi stórar krabbar í gøruni. Tiskil vita menn eisini um leiðir undir Føroyum, har krabbi er. Mest vanligi krabbin í føroyskum sjógv, er gerion affinis ella tannkrabbi, sum hann verður róptur.

Mourits visir á, at áðrenn Bergunn, fyrrverandi Skansatangi, fór á krabbaveiði í summarg, høvdu eitt nú skipini, Nim, Thor og Arctic Wulf gjort avmark-

- Eg haldi ikki, at hetta sær so ómøguligt út. Útrokningar vísa, at fær skipið eini tvey tons av lidnari vøru um dagin í vertiðini, kann vinnan saktans vera lønandi, sigur Mourits M. Joensen, sum her prátar við Kjartan Kristiansen uttanfyri Norðurlandahúsið.

Mynd: Vílmund Jacobsen

aðar royndir undir Føroyum.

- Royndirnar hjá Bergunn í summarg og í heyst vísa, at væl av tannkrabba er at fáa undir Føroyum. Í byrjanini

varð krabbin virkaður í Álakeri í Havn, og seinni vórðu royndir eisini gjørdar at selja hann heilan og óvirkaðan.

Hann sigur, at royndir at

enda eisini vórðu gjørdar at útflyta livandi krabba við flogfari, heilt niður til Spaniu, men her var talan bert um smáar nøgdir.

- Spaniolar vóru ovfarnir

av, at tað ber til at flyta livandi krabba heilt úr Føroyum og niður til Spaniu. Teir høvdu ongan tíð upplivað, at livandi krabbi var kominn so langa leið.

Sum eg havi skilt, sigur Mourits, var nettoprisurin fyri livandi krabban í Spaniu 52 krónur fyri kilo.

- Eg haldi, at hetta sær so ómøguligt út. Útrokningar vísa, at fær skipið eini tvey tons av lidnari vøru um dagin í vertiðini, kann vinnan saktans vera lønandi.

Hann visir á, at Bergunn kundi havt fleiri rúsur, enn teir hava havt, og harvið hevði veiðan eisini verið størri.

- Men, sum nevnt, vita vit lítið og einki um krabbann undir Føroyum – annað enn, at her er væl av tannkrabba. Tað visir seg, at hann-krabbin gongur djúpi enn hon-krabbin. Vit vita at kalla einki um gýting. Nakrir hon-krabbar, sum Bergunn fekk á fyrsta túrinum í summarg, høvdu rogn; síðan vóru fáir honkrabbar við rognum, hóast nógvir honkrabbar vóru uppi í veiðini.

Tað er solumaðurin, sum

Marni Simonsen á Argjum, sum hevur gjort hesar royndirnar í Kollafirði.

Um útlitini fyri lønandi krabbaveiði undir Føroyum, sigur Mourits:

- Eg haldi ikki, at hetta sær so ómøguligt út. Útrokningar vísa, at fær skipið eini tvey tons av lidnari vøru um dagin í vertiðini, kann vinnan saktans vera lønandi.

Hann visir á, at Bergunn kundi havt fleiri rúsur, enn teir hava havt, og harvið hevði veiðan eisini verið størri.

- Men, sum nevnt, vita vit lítið og einki um krabbann undir Føroyum – annað enn, at her er væl av tannkrabba. Tað visir seg, at hann-krabbin gongur djúpi enn hon-krabbin. Vit vita at kalla einki um gýting. Nakrir hon-krabbar, sum Bergunn fekk á fyrsta túrinum í summarg, høvdu rogn; síðan vóru fáir honkrabbar við rognum, hóast nógvir honkrabbar vóru uppi í veiðini.

Tað er solumaðurin, sum

Livandi til lands

Mourits sigur, at royndirnar hjá Bergunn vísa, at tað ber væl til at føra krabban livandi til lands, bæði við avmarkaðari nøgd av ísi omaná hvørjum kassa og í sjógv.

- Tó visir tað seg, at krabbi, sum í rúgvu verður koyrdur í fiskakassar við ísi omaná, á ein ella annan hátt gerst strongdur og missur nógv bein, áðrenn hann endar sum liðugt vøra á einum virki.

Hann heldur tí, at ein háttur, sum kanska hevði loyst hesar trupulleikar, hevði verið at flutt krabban livandi til lands í sjógv.

- Enn eru vit komnir stutt við okkara kanningararbeiði, og tiskil eru nógvir tættir, vit lítið og einki vita um at siga, sigur Mourits M. Joensen, sum dagliga starvast á Fiskirannsóknarstovuni.

Danir knúsa krabban í gørunum

- Vit hava ikki traditióinir at veiða krabba í Danmark. Hinvegin gera vit nógv við garnaveiði, og her er taskukrabbin ein stórus trupulleiki, segði Karsten Krog, sum starvast hjá Dansk Fiskeriforening

RÁÐSTEVNA

Vílmund Jacobsen
vilmund@sosialurin.fo

Hjá summum er hann ein vinningur – hjá øðrum ein plága. Soleiðis er við taskukrabbanum. Men tað er ikki bara taskukrabbin, sum er ein trupulleiki hjá bátum, sum veiða við gørunum. Í Norðurnoregi grenja garnamenn eisini um kongakrabban, og tá ið føroyingar byrjaðu at veiða havtasku og svartkalva við gørunum, fingi teir eisini krabba í gøruni.

Danin, Karsten Krog, segði á norðurlendsku ráðstevnuni um skeljar og skeljadjór, at danir higartil lítið og einki hava gjort við taskukrabban, sum

útróðarmenn í Svøriki og Noregi fáa væl burtur úr í vertiðini.

Ein "plága"

- Vit hava ikki traditióinir at veiða taskukrabba í Danmark, men hinvegin gera vit nógv við garnaveiði – og her er taskukrabbin ein stórus trupulleiki.

Karsten segði, at danskir garnamenn hava eina maskinu, sum knúsar krabban, meðan hann enn er í gørunum.

- Stundum er so nógvur krabbi í gørunum, at tað er ógjørligt at taka ein og ein krabba úr aftur gørunum í heilum líki. Tí noyðast garnamenn ofta at knúsa krabban fyri at fáa gøruni útaftur.

Hann segði, at tað eru teir, sum taka krabbakjaftar og krabbabein við aftur til lands, og Karsten visti at siga, at danskir garnamenn soleiðis seldu eini 300 tons av krabbaklóm í fjør.

- Garnamenn vita ítøkiliga, hvar krabbi er, bæði á innaru leiðum og í Norðsjónum, segði Karsten.

Óg soleiðis hevur eisini verið við krabbannum.

- Lítill ivi er um, at so skjótt menn síggja, at peningur er at tjena, fer áhugin fyri eini danskari krabbavinnu at økjast, segði danin, Karsten Krog.

Mynd: Vílmund Jacobsen

Karsten helt, at danir her – við atliti til svjar og norðmenn – "hava sovið í tímanum", sum hann tók til.

- Nú toskurin er so illa fyri í Norðsjónum, er tað sjálvsagt meira áhugavert við alternativum. Sum er, hevur einki virki á landi tikið ímóti krabba, men nú hevur eitt hálendskt felag gjort fløgur í eitt virki, sum eisini ætlar at keypa krabba.

Áhugin økist

Karsten segði seg onga lotu ivast í, at so skjótt menn síggja, at peningur er at tjena, fer áhugin fyri eini danskari krabbavinnu eisini at økjast.

Hann nevndi onkrar smávægis royndir, sum danir hava gjort at senda krabban livandi á útlenska marknaðin.

Sum skiltist á Karsteni Krog, er hugsandi, at danir í framtíðini fara at gera meira burtur úr krabbannum, tí lítill ivi er um, at her liggja ótroytttir møguleikar.

Óg soleiðis hevur eisini verið við krabbannum.